

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Lainsäädännön nykyaikaistaminen ja päällekkäisyyksien purkaminen sekä turhan byrokratian poistaminen on kannatettavaa. Yksilötason tuen määrittelyt ja hyvinvoinnin tukeminen yhteiskunnallista merkittäviä toimia.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Hyvinvoinnin edistämistä koskevaa 10 a §:ää koskevassa ehdotuksessa siirrytään aiempaa yleisluonteisempaan sääntelyyn, jossa yksityiskohtaisesti nimetyt toiminnot ja kohderyhmät korvataan väljemmällä hyvinvoinnin edistämisen määrittelyllä. Sääntelyn keventäminen lisää hyvinvointialueiden joustavuutta ja mahdollisuuksia tarkoituksenmukaiseen toiminnan järjestämiseen. Velvoittavuuden väheneminen voi vaikuttaa hyvinvoinnin edistämisen prosessien ja sisältöjen toteuttamiseen heikentävästi.

Hyvinvointialueet panostavat lakisääteisten tehtävien hoitamiseen entistä rajallisimmilla resursseilla. Hyvinvoinnin edistämisen konkreettisen sisällön varmistaminen edistää maakunnallisesti kokonaisuhyvinvointiin liittyviä tavoitteita ja ehkäisee hyvinvoinnin edistämisen tavoitteiden kaventumisesta tai kokonaan toteutumatta jäämistä.

On erityisen tärkeää kuntien näkökulmasta varmistaa, että 10 a § tukee riittävällä tavalla hyvinvoinnin edistämisen jatkuvuutta ja eri väestöryhmien huomioimista myös käytännön toiminnassa, eikä sääntelyn yleisluonteisuus johda tavoitteiden heikompaan toteutumiseen maakuntatasolla.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Kannatettavaa on nykyaikaistaa lainsäädäntöä ja aikojen saatossa muotoutuneita toimintatapoja. Ehdotuksen mukainen lainsäädäntö antaa runsaasti väljyyttä toteuttamiseen.

Tavoitteena työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen kokonaisuus on kannatettava. Kuntouttavan työtoimintaa koskevan lain kumoaminen on hyvä ratkaisu, jos lakiehdotuksessa mainittu työtoiminta toteutuu asiakkaiden todellisen tarpeen mukaisesti. Työtoiminnan sisältö ja suhde sosiaalinen kuntoutukseen jäävät osin epäselviksi.

Työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen kokonaisuuteen osallistumisen velvoittavuuden poistaminen lisää motivoituneiden tuen tarvitsijoiden mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa tukea. Osallistumisen vapaaehtoisuus pudottaa todennäköisesti tuen piiristä ne asiakkaat, joiden kokonaistilanne on huono ja motivaatio puuttuu. Työvoimapalvelujen mahdollisuudet tarjota tälle kohderyhmälle tarpeenmukaista kokonaistilanteen mukaista tukea on olemattomat. Vaarana on sellaisen kohderyhmän muotoutuminen, joille ei ole riittävästi tukea tarjolla missään.

Lakiehdotuksen mukaan tukea koskeva taloudellinen resurssointi olisi määrärahasidonnaista, jolloin tuen todellinen toteutuminen on hyvinvointialueen päätettävissä. Taloustilanteen ja säästötavoitteiden asettamien paineiden vuoksi olisi tärkeää määritellä tuen laadulliset ja määrälliset tavoitteet, jotta tuen toteutuminen olisi realistista.

Työllistymisen edellytysten vahvistaminen vaatii vahvaa alueellista yhteistyötä. On nähtävissä, että uudistuksen myötä yhteistyö HVA:n sosiaalipuolen ja työllisyysalueiden kesken vähentyy merkittävästi. Lakiluonnoksessa huomioidaan tarjottavan tuen yhteensovittaminen muiden palveluiden kanssa. Tuen tarpeisiin vastaaminen edellyttää toimijarajat ylittävää yhteistyötä, jonka selkeyttäminen lakitekstissä tukisi konkreettista asiakaslähtöistä yhteistyötä. Oleellista onkin luoda yhteistyörakenteita sen kohderyhmän osalta, joilla työkyky ei riitä työllistymiseen, työ- ja toimintakyvyn selvittely on puutteellista ja TYM-prosessiin pääsyn kriteerit eivät täyty.

Arviolta 10 % kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneista siirretään työvoimaviranomaisen vastuulle. Tämä lisää työvoimaviranomaisen työtä ja vastuuta. Työllisyysalueen huolena on kuntien taloudelliset mahdollisuudet vastata tuetta jäävien kasvavaan palvelutarpeeseen. Kuntien taloudellinen tilanne huonontuu tulevina vuosina entisestään. Asiakaskunnan tarpeisiin ei jatkossa voi vastata mikään tahokin.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Lakiehdotuksessa ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon kustannuksia, jotka syntyvät työllisyysalueille arvioidun noin 10 % asiakkaan siirtymisestä työvoimapalvelujen tarjoamien uusien palvelujen varaan. TEMin valmistelema työvoimaviranomaiselle tuleva avustus kolmannen sektorin työllistymistä edistävien palvelujen lisäämiseksi on hyvä idea. Epäselvää on avustuksen alueellinen jakautuminen ja pienten kuntien työllisyysalueiden osuus avustuksesta.

Muutoksesta syntyy myös kerrannaisvaikutuksia, kun työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden lakisääteinen yhteistoiminta vähenee aktivointisuunnitelmityön päättyessä. Merkittävä osa asiakkaista on sellaisia, joita ei yksin työvoimaviranomaisen toimenpitein voida auttaa. Sekä työvoimaviranomaisen ja kuntien että yhteiskunnalliset kustannukset kasvavat, mikäli väljentyvä lainsäädäntö ja hyvinvointialueiden säästöt tarkoittavat tosiasiallisesti yhteistyön vähentymistä ja palvelutarjonnan merkittävää vähentymistä.

Ehdotettu sosiaalihuoltolain 17§:ssä tarkoitettu palvelu kerryttäisi osallistujan työssäoloa varsin kevyellä osallistumisella ”riittävän pitkältä ajalta yhtenä päivänä viikossa”. Riittävän pitkä aika tässä yhteydessä vaatii tarkempaa määrittelyä kuntien ennestään jo todella raskaiden velvoitteiden taloudellisen ennakoitavuuden vuoksi.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

Jalli Miia-Liisa
Hollolan kunta, Päijät-Hämeen työllisyysalue - Hollolan työllisyyslautakunta